

ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ДРАМАТИЗАЦІЇ У НАВЧАННІ ГОВОРІННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

У статті розглянуто спрямованість драматизації на реалізацію особистісно-розвивальної мети навчання говоріння, охарактеризовано вплив основних форм драматизації на формування здоров'язбережувальних знань, умінь та навичок майбутніх учителів; визначено особливості організації навчання засобами драматизації з точки зору його спрямованості на збереження і зміцнення здоров'я студентів.

Ключові слова: драматизація, здоров'язбережувальні знання, уміння і навички, організація навчання, форми драматизації.

The article deals with the dramatization's concentration on developmental aim of teaching speaking. The dramatization forms' influence on the formation of the future English teachers' health preserving knowledge and skills is described, the peculiarities of learning process organization as to preservation and strengthening of the students' health are determined.

Key words: dramatization, health preserving knowledge and skills, learning process organization, dramatization forms.

Постановка проблеми. В умовах глобалізації перед українським суспільством стоять важливі завдання задоволення потреб та захисту інтересів людей, зокрема потреби в безпечному й здоровому довкіллі, здоровому способі життя, вирішення яких вимагає формування принципово нового світогляду. Освітній процес відкриває широкі перспективи в напрямі формування світогляду молоді людини. У цьому руслі проблема виховання культури здоров'язбереження, як світоглядної орієнтації майбутніх фахівців в освітньому процесі ВНЗ, набуває особливої значущості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні аспекти вивчення проблеми здоров'язбереження, ґрунтовні дослідження здоров'я молоді знайшли втілення в роботах Д. В. Вікторова (розвиток мотивації здоров'язбереження в студентів) [2], Д.Є. Вороніна (формування здоров'язбережувальної компетентності студентів) [3], О.Т. Марків (підготовка майбутнього вчителя до формування культури здорового способу життя) [4] та ін. В усіх згаданих вище дослідженнях наголошено, що навчальний процес, спрямований переважно на інтелектуальний розвиток особистості, негативно впливає на здоров'я студентів.

Серед причин низької культури здоров'язбереження студентів Н. А. Башавець називає брак упровадження здоров'язбережувальних технологій у вишах різного рівня акредитації; низьку світоглядну орієнтованість молоді на здоров'язбереження; недостатній рівень усвідомлення студентами значення здоров'язбережувальних знань, умінь та навичок у їхній майбутній професійній діяльності; необізнаність певної кількості викладачів вищих навчальних закладів із технологіями здоров'язбереження [1: 15]

Пошук гуманістичних новітніх технологій навчання у вищій освіті призвів до зростання інтересу до застосування драматизації, зокрема для навчання іноземної мови. Так, О. В. Мясниковою розглянуто організацію процесу навчання у ВНЗ засобами драматизації та розроблено вибіркового навчального курсу „Драматизація у навчанні іноземної мови” [5], З. А. Побежимовою – методичку формування комунікативної культури майбутніх педагогів засобами драматизації [6], В. В. Самарич – методичку розвитку комунікативних здібностей майбутніх педагогів через драматизацію для студентів педагогічних ВНЗ [7]. Однак, наскільки нам відомо, здоров'язбережувальний потенціал драматизації у межах навчальної дисципліни „Практичний курс англійської мови” (початковий етап навчання у мовному ВНЗ) досі не досліджувався.

Мета статті – аналіз здоров'язбережувального потенціалу застосування драматизації у навчанні говоріння майбутніх учителів англійської мови. Для досягнення мети необхідно вирішити такі **завдання**: розглянути спрямованість драматизації на реалізацію особистісно-розвивальної мети навчання говоріння; охарактеризувати вплив основних форм драматизації на формування здоров'язбережувальних знань, умінь та навичок майбутніх учителів; визначити особливості організації навчання засобами драматизації з точки зору його спрямованості на збереження і зміцнення здоров'я студентів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз літератури з проблеми дослідження стану здоров'я студентів та власний досвід роботи у ВНЗ засвідчив, що специфіка навчальної діяльності впливає на появу багатьох

захворювань. Достатньо поширеними є проблеми пов'язані з погіршенням зору, болем у м'язах, перевтомою, психічними й нервовими розладами, а також хвороби серцево-судинної системи. Негативний вплив мають емоційні переживання під час навчання, що можуть провокувати неврози, інфаркти та інсульти, гіпертонічні кризи, виразкову хворобу тощо.

Драматизація як сукупність прийомів взаємодії викладача і студентів у драматичних та рольових іграх, імпровізаціях, симуляціях та театральних проектах, спрямованих на формування мовленнєвої компетентності в говорінні має значний потенціал у формуванні культури здоров'язбереження. Виконання вправ та завдань із застосуванням прийомів драматизації на основі текстів діалогів та монологів дозволяє створити на занятті такі зовнішні та внутрішні обставини, у яких студент „змушений вживати” (О. О. Леонт'єв) бажане для нас мовленнєве висловлювання, тобто ті обставини, які К. С. Станіславський називає „обставинами, що пропонуються” для розвитку в студентів умінь говоріння. У навчанні говоріння засобами драматизації це означає створення умов для симуляційного навчального спілкування (термін Н. В. Слухіної), яке є близьким до автентичного спілкування, що здійснюється за межами аудиторії.

Особливо важливим у організації навчання говоріння засобами драматизації є створення доброзичливого психологічного клімату на заняттях, оскільки при позитивному емоційно-ціннісному ставленні до предмету навчання навчальна діяльність супроводжується відчуттям легкості, а сам процес діяльності не викликає втоми (Г. О. Китайгородська, Г. Лозанов, С. Л. Рубінштейн, та ін.). Викладач виконує роль фасилітатора і, в окремих випадках учасника спеціально організованої навчальної діяльності, спрямованої на формування вмінь говоріння, а студенти залучаються до цієї діяльності на засадах співпраці, співпереживання, толерантності і доброзичливості. Доречним є, наприклад, вибір студентами девізу заняття, на якому проводиться формування вмінь говоріння засобами драматизації, спочатку із запропонованих викладачем варіантів, а потім придумування власного. Наведемо приклади:

Attention! Smile station! Thank you for consideration!

I am listening to what you say.

Speak to be heard and understood.

Залучення студентів до участі у драматичних іграх, імпровізаціях, рольових іграх, симуляціях та театральних проектах створює умови для забезпечення адекватної рухової активності студентів, позитивно впливає на їх самопочуття, враховує потребу збереження психічного здоров'я.

Далі розглянемо вплив основних форм драматизації на формування здоров'язбережувальних знань, умінь та навичок майбутніх учителів англійської мови.

Драматичні ігри проводяться з метою створення умов для включення студентів у діяльність із застосуванням драматизації, а саме: фізичного та психологічного налаштування студентів на виконання завдань та вправ на основі прийомів драматизації. Методика навчання іноземної мови та театральна педагогіка мають у своєму арсеналі чимало драматичних ігор, які можна застосовувати для вдосконалення навичок (передусім лексичних та фонетичних), для формування вмінь говоріння, а також для розвитку творчих, когнітивних та загальнонавчальних умінь та здоров'язбережувальних знань, умінь та навичок. Зокрема, студенти вчаться правильно дихати, сидіти і ходити, знімати м'язову напругу і стрес за допомогою простих технік медитації і т.п.

Організація рольової гри полягає в ознайомленні студентів із запропонованими обставинами та предметом спілкування – компонентами комунікативної ситуації, у межах якої розгортається рольова гра, розподілі ролей, виборі простого реквізиту. Викладач проводить моніторинг діяльності студентів, допомагаючи лише у разі потреби.

В імпровізаціях студенти виконують ролі, які вони визначили самостійно. Дія відбувається у визначеному ними місці, у визначений час, визначеними способами її виконання. Таким чином, усі компоненти мовленнєвої ситуації певним чином є створеними студентами, а тому стають для них особистісно значущими і такими, що запам'ятовуються і міцно засвоюються.

Театральний проект виконується із дотриманням послідовності етапів виконання проекту: визначення цілей, організації та планування, вибору засобів, виконання проекту, презентації та оцінки проекту. Перші три кроки у визначеній вище послідовності виконуються на підготовчому етапі навчання, а решту включені в основний етап. Презентація готового драматичного продукту іншій групі та викладачеві відбувається на підсумковому занятті навчального модуля перед модульною контрольною роботою. Для здійснення цієї презентації доцільно розділити приміщення, у якому відбувається заняття, на „сцену” і „глядацький зал”.

Усі описані вище форми драматизації передбачають високий рівень рухової активності студентів та викладача і спрямовані на формування вмінь говоріння і на створення навчального середовища, яке сприяє збереженню і покращенню здоров'я студентів.

Визначимо особливості організації навчання засобами драматизації з точки зору його спрямованості на збереження і зміцнення здоров'я студентів.

Традиційне розташування аудиторних меблів рядами, при якому студенти дивляться у спину один одному не сприяє формуванню мовленнєвих умінь і негативно впливає на загальний стан здоров'я студентів. Цього можна уникнути, перемістивши відповідним чином аудиторні меблі. Навчання говоріння засобами драматизації передбачає постійні зміни в аудиторії, де відбуваються такі заняття, залучення студентів до «зміни мізансцен».

Слід зауважити, що, хоча у створеній нами методиці головною метою є формування вмінь говоріння, прийоми драматизації застосовуються не лише для формування та вдосконалення вмінь говоріння, але й для вдосконалення лексичних, граматичних, фонетичних навичок, для виявлення та розвитку у студентів творчих здібностей, таких як спостережливість, уява, увага, фантазія, артистизм та формування здоров'язберезувальних знань, умінь та навичок майбутніх учителів.

Висновки. Отже, аналіз здоров'язберезувального потенціалу драматизації у навчанні англійської мови підтвердив необхідність

впровадження прийомів, форм та методів навчання, спрямованих не лише на формування вмінь видів мовленнєвої діяльності, але і на формування ціннісного ставлення студентів до здоров'я та відповідної орієнтованості на нього. Перспективу дослідження у цьому напрямку вбачаємо у вивченні впливу застосування драматизації на заняттях з англійської мови на формування культури здоров'язбереження учителів іноземних мов.

ЛІТЕРАТУРА

1. Башавець Н.А. Курс “Культура здоров'язбереження” – як передумова формування відповідної світоглядної орієнтації студентів вищих навчальних закладів / Н.А. Башавець // Науковий вісник ПНПУ ім. К.Д. Ушинського: зб. наук. пр. – Одеса, 2010. – № 1 - 2.– С. 12 – 19.
2. Воронін Д.Є. Формування здоров'язберігаючої компетентності студентів вищих навчальних закладів засобами фізичного виховання: дис. канд. пед. наук: 13.00.07 // Дмитро Євгенович Воронін. – Херсон, 2006. – 225 с.
3. Викторов Д. В. Формирование мотивации здоровьесбережения у студентов / Д. В. Викторов // Теория и практика физической культуры. – 2011. – № 4. – С. 42–44.
4. Марків О.Т. Підготовка майбутнього вчителя до формування культури здорового способу життя: дис. ... кандидата пед. наук : 13.00.04 / Марків Олександра Тимофіївна. – Київ, 2012. – 214 с.
5. Мясникова О. В. Организация процесса обучения в вузе средствами драматизации : автореф. дис. на соискание уч. степени канд. пед. наук: спец. 13.00.08 „Теория и методика профессионального образования” / О. В. Мясникова. – Новокузнецк, 2009. – 21 с.
6. Побежимова З. А. Драматизация как средство формирования коммуникативной культуры будущего педагога : автореф. дис. на соиск. науч. степени канд. пед. наук : спец. 13.00.02 „Теория и методика обучения и воспитания” / З. А. Побежимова. – Екатеринбург, 2007. – 23 с.

7. Самарич В. В. Драматизация как средство развития коммуникативных способностей будущих педагогов : дис. ... кандидата пед. наук : 13.00.08 / Самарич Виктория Викторовна. – Ставрополь, 2000. – 174 с.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Дацків Ольга Павлівна – кандидат педагогічних наук, асистент кафедри практики англійської мови та методики її викладання Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.